

1. olvasólecke: A médiaszabályozás átalakulása – a felügyeleti rendszer

A 2010. december 21-én elfogadott új médiatörvény¹² számos változást hozott a médiarendszer ellenőrzésével kapcsolatban. Az újonnan létrejött intézmények közül volt, amelyik folytatta jogelődje tevékenységét, további jog-, illetve feladatkörökkel kiegészítve a korábbiakat, és volt, amelyik elnevezésben megmaradt, de szerkezetében, illetve feladatait nézve teljesen átalakult. Az alábbi olvasóleckében a Médiatanács feladatköreit tekintjük át.

A 2010. október 11-én megalakult Médiatanács a korábbi legfőbb felügyeleti szerv az Országos Rádió és Televízió Testület³ jogutódjaként jött létre. Az első elnököt, a betegségben elhunyt Szalai Annamáriát Karas Monika követte. Jelenleg Budai László, Dr. Hankiss Ágnes, Meszleny László és Szadai Károly a testület tagjai.⁴

1. kép Karas Monika⁵

¹ 2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról. Letölthető a Wolters Kluwer hivatalos elektronikus oldaláról: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000185.tv> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

² A továbbiakban: Mttv.

³ A továbbiakban: ORTT

⁴ A Médiatanács tagjai. Letölthető a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság hivatalos elektronikus oldaláról: <https://nmhh.hu/mediatanacs/tagok> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

⁵ Az 1. kép forrása: a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság hivatalos elektronikus oldala. Letölthető: https://nmhh.hu/cikk/187754/Dr_Karas_Monika_kepgaleria (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

A **Médiatanács jogutódként számos korábbi feladatot visz tovább**, némileg más megfogalmazásban.⁶ A feladatok és a hatáskörök az új szabályozás által létrehozott felügyeleti és ellenőrzési rendszernek köszönhetően megoszlik a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság⁷, valamint az NMHH Médiatanácsa között. A feladatok egy része új elemként jelent meg a **megváltozott médiakörnyezetnek és a médiafogyasztási** szokásoknak is köszönhetően.

1. ORTT-Médiatanács - Közös elemek

A „közös” elemek többsége **feladatkörökhöz kapcsolódik**. Elvi szinten egy jelentősebb változás figyelhető meg. A korábbi szabályozás erős védelmet biztosított a szólás- és sajtószabadság érvényesülésének azáltal, hogy kimondta:

*„Az Országos Rádió és Televízió Testület védi és előmozdítja **a szólásszabadságot** a műsorszolgáltatók piacra lépésének elősegítésével, a tájékoztatási monopóliumok lebontásával és újak létrejöttének megakadályozásával, a műsorszolgáltatók függetlenségének védelmével; figyelemmel kíséri **a sajtószabadság alkotmányos elveinek** érvényesülését, erről tájékoztatást ad az Országgyűlésnek.”⁸*

Az új szabályozás szerint a Médiatanács:

*„a) ellenőrzi és biztosítja **a sajtószabadság érvényesülését** e törvény és az Smtv. keretei között,”⁹*

A **megváltozott szöveg** annak köszönhető, hogy a 2011. április 25-én hatályba lépett **Alaptörvény külön cikket (IX.)** szentel a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságának sokszínűségéről¹⁰. Ezen túl, a korábbi médiatörvény **2010 után két jogszabály „formájában”** folytatta tovább. Ezek közül az egyik, a közbeszédben és a szakirodalomban

⁶ Az új elnevezések nagyjából a digitalizációnak és a megváltozott uniós szabályozásnak köszönhető. Ezeket a változásokat a jogalkotók a magyar szabályozásba is „átvezették”. L. Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv.) CELEX-szám: 32010L0013 HL L 95., 2010. április 15., 1–24. o. Letölthető: az EUR-Lex hivatalos elektronikus oldaláról:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0013&from=EN> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

⁷ Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (A továbbiakban: NMHH)

⁸ Rttv. 31. § (1)

⁹ Mttv. 132. §. a)

¹⁰ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) Letölthető a Wolters Kluwer hivatalos elektronikus oldaláról: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

Médiaalkotmánynak nevezett törvény foglalkozik a sajtó szabadságának részletes meghatározásával.¹¹

Feladatok	ORTT	Médiatanács	Változás
1. Pályáztatás	- a műsorszolgáltatási ¹² jogosultságra és a műholdas csatornákra vonatkozóan a pályáztatás kiírása és a pályázat elbírálásának feladata ¹³	- a médiaszolgáltatási jogosultságok elnyerésére pályázat kiírása és a pályázat elbírálásának feladata ¹⁴	- elnevezésbeli változás, mely alkalmazkodik a technológiai fejlődéshez: az új törvényben már korlátos erőforrásokról ¹⁵ van szó
2. Felügyelet	- felügyelet és ellenőrzés - Panaszbizottságot működtet (eseti jelleggel) - hatósági megkeresés útján, vagy a műsor vétele és rögzítése vagy a műsorszolgáltató által rögzített műsor vizsgálata alapján végezte ezt a tevékenységét ¹⁶	- felügyeleti és ellenőrzés - ugyanúgy a műsor vagy műsorszám rögzítése vagy a médiaszolgáltató által rögzített műsor vizsgálata, illetve hatósági megkeresés alapján végzi ezt a tevékenységet ¹⁷	- már nem működik külön Panaszbizottság

¹¹ 2010. évi CIV. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól. Letölthető a Wolters Kluwer hivatalos elektronikus oldaláról: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000104.tv> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

¹² Az új szabályozásban, ahogy erre a 4. lábjegyzet is utal, a műsorszolgáltatást mindenütt a médiaszolgáltatás váltotta fel. Ezt a továbbiakban külön nem fogom megjegyzésként kiemelni.

¹³ 1996. évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról. Letölthető a Wolters Kluwer hivatalos elektronikus oldaláról: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600001.TV> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.) (továbbiakban Rttv.) 41. § (1) a)

¹⁴ Mttv. 132. § a)

¹⁵ Korlátos erőforrás: az új szabályozásban az állami frekvencia elnevezése. L.

¹⁶ Rttv. 41. § (1) b-c) és (2)

¹⁷ Mttv. 132. § c)

3. Műsorfigyelés és -elemzés	- műsorfigyelő és -elemző szolgálatot működtetett - a végzett vizsgálatok anyagát a közszolgálati műsorszolgáltatókat működtető alapítványok folyamatosan és térítésmentesen kapták meg - a Közalapítványok is javaslatot tehettek a vizsgálati szempontokra ¹⁸	- műsorfigyelő és -elemző szolgálatot működtet ¹⁹	- a Hivatalon keresztül ²⁰
4. Véleménynyilvánítási - jog	- véleményt nyilváníthatott a frekvenciagazdálkodással és a távközléssel kapcsolatos jogszabályok tervezetéről ²¹	- véleményt nyilvánít a médiával és a hírközléssel kapcsolatos jogszabályok tervezetéről ²²	- a frekvencia a továbbiakban korlátos erőforrás - a távközlési törvényt (többek között) a hírközlési törvény „váltotta” ²³
5. Szerződések ellenőrzése	- ellátta a műsorszolgáltatói szerződésekkel összefüggő feladatokat - rendszeresen ellenőrizte, hogy a	- rendszeresen ellenőrzi a vele kötött hatósági szerződéseket, az azokban foglaltak betartását ²⁵	- a médiaszolgáltatói szerződésekkel összefüggő feladatokat az NMHH látja el,

¹⁸ Rttv. 41. § (1) d)

¹⁹ Mttv. 132. § d)

²⁰ Az NMHH Hivatala.

²¹ Rttv. 41. § (1) e)

²² Mttv. 132. § e)

²³ 2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről. Letölthető a Wolters Kluwer hivatalos elektronikus oldaláról: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0300100.tv> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

²⁵ Mttv. 132. § f)

	műsorszolgáltatók betartják-e a szerződésben vállalt kötelezettségeiket ²⁴		figyelembe véve a Médiatanács 132. §-ban meghatározott hatósági hatásköreit ²⁶
6. Tanácsadói szerepkör	- állásfoglalásokat, javaslatokat dolgozott ki a magyar műsorszolgáltatói rendszer fejlesztésének elvi kérdéseire vonatkozóan ²⁷ - döntés-előkészítés ²⁸ - a műsorszolgáltatást érintő frekvenciakészlet-gazdálkodással kapcsolatban koncepciót dolgozhatott ki ²⁹	- állásfoglalásokat, javaslatokat dolgoz ki a magyar médiaszolgáltatói rendszer fejlesztésének elvi kérdéseiről ³⁰	- a döntés-előszítés az új szabályozás szerint két formában valósul meg: a Médiatanács kezdeményezheti a jogszabály módosítását az audiovizuális politikáért felelős miniszternél ^{31,32} , valamint, a már fentebb írt véleményt nyilvánítási jogával él

²⁴ Rttv. 41. § (1) g) és i)

²⁶ Mttv. 182. §

²⁷ Ekkor még külön beszélhettünk sokcsatornás **vezetékes** rendszerről.

²⁸ Rttv. 41. § (1) j)

²⁹ Ennek során figyelembe kellett vennie a nem nyereségérdekelt műsorszolgáltatás szükségleteit is. Koncepcióját a Művelődési Közlönyben kellett közzétennie. Rttv. 42. § (1)-(2)

³⁰ Mttv. 182. § g)

³¹ Mttv. 132. § j)

³² Az audiovizuális politikáért felelős miniszter: az innovációért és technológiáért felelős miniszter. L. 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről 116. § Letölthető a Wolters Kluwer hivatalos elektronikus oldaláról: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1800094.KOR> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

7. Fogyasztóvédelem és piaci magatartás	- kezdeményezhette a fogyasztóvédelemmel és a tisztességtelen piaci magatartás tilalmával kapcsolatos eljárások elindítását ³³	- ez a funkció egy az egyben megmaradt ³⁴	
8. Egyéb feladatok	- ellátta a törvényben, illetve az e törvény felhatalmazása alapján kiadott más jogszabályban meghatározott egyéb feladatait ³⁵	- ez a „funkció” szintén egy az egyben megmaradt ³⁶	

2. ORTT-Médiatanács - Különbségek – megmaradt feladatok más formában

Feladatok	ORTT	Médiatanács
1. Nyilvántartás	- nyilvános nyilvántartást vezet: 1. a nyilvántartásba vett műsorszolgáltatásokról 2. a műsorelosztókról ³⁷	Ez a feladat továbbra is létezik, de nem a jogutód szerepköre. A nyilvántartást az NMHH Hivatala vezeti, melynek köre rendkívül szélessé vált. ³⁸ Nem véletlen,

³³ Rttv. 41. § (1) k)³⁴ Mttv. 182. § h)³⁵ Rttv. 41. § (1) n)³⁶ Mttv. 182. § l)³⁷ Rttv. 41. § (1) h)³⁸ „(4) A Hivatal nyilvántartást vezet

a) a lineáris audiovizuális médiaszolgáltatásokról,

b) a lineáris rádiós médiaszolgáltatásokról,

c) a médiaszolgáltatási jogosultságot pályázat útján elnyert audiovizuális médiaszolgáltatásokról,

d) a médiaszolgáltatási jogosultságot pályázat útján elnyert rádiós médiaszolgáltatásokról,

e) a lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatásokról,

f) a lekérhető rádiós médiaszolgáltatásokról,

g) a kiegészítő médiaszolgáltatásokról,

h) a nyomtatott sajtótermékekről,

i) az internetes sajtótermékekről és hírportálokról,

		<p>hogyan az új jogszabály egyik legvitatottabb részévé ez a rendszer vált: korábban ugyanis az ORTT csak a rádiós- és televíziós műsorszolgáltatással foglalkozott. Most már az NMHH hivatala minden, klasszikusnak nevezhető médiumról nyilvántartást vezet, beleértve a nyomtatott sajtót és az elektronikus hírportálokat is.</p>
<p>2. Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács tagjainak jelölése</p>	<p>- külön törvényben meghatározott számú tagot jelöl a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanácsba³⁹</p>	<p>„Kettéválik” ez a szerepkör:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Az Mttv. 139-143 § alapján egyrészt létrejön a Média és Hírközlési biztos pozíciója, akinek feladata (nagyon leegyszerűsítve) a fogyasztói érdekek védelme. 2. A 2018. évi CII. törvény értelmében Nemzeti Hírközlési és

j) a közszolgálati médiaszolgáltatók által nyújtott lineáris és lekérhető médiaszolgáltatásokról, illetve kiegészítő médiaszolgáltatásokról,

k) a médiaszolgáltatások Médiatanács által engedélyezett hálózatba kapcsolódásának tényéről.” Mttv. 41 §. (4)

³⁹ Rttv. 41. § (1) f)

		Informatikai Tanács „átalakult”. ⁴⁰
3. Információ nyújtása - költségvetés	- információkat nyújtott a központi költségvetés tervezéséhez, végrehajtásához, illetve annak ellenőrzéséhez valamint a műsorelosztással és a műholdas terjesztéssel történő műsorszolgáltatás díjának mértékéről ⁴¹	A finanszírozás átalakulásával ez a funkció is módosult. Egyrészt az eredeti Rttv-ben még létezett a készülék-üzembentartási díj ⁴² , melyet a Medgyessy-kormány törölt el egy határozattal. Másrészt az új jogszabály 4. számú melléklete „visszavezeti” ezt a díjat a közszolgálati hozzájárulás bevezetésével, mellyel biztosítja a közszolgálati médiaszolgáltatás finanszírozását. ⁴³

⁴⁰ L. 2018. évi CII. törvény a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanácsról. Letölthető a Wolters Kluwer hivatalos elektronikus oldaláról: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1800102.TV&searchUrl=/gyorskereso> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

⁴¹ Rttv. 41. § (1) l) és m)

⁴² Készülék üzembentartási díj: háztartásonként kellett fizetni, megszüntetésekor 740 Ft volt. Ebből finanszírozták, többek között, a közszolgálati műsorszolgáltatókat. Megszüntetése igen aggályos volt. Részleteket L. Bajomi-Lázár Péter – Monori Áron (2005): Médiaháború vagy médiabéke? A Medgyessy–Gyurcsány-kormány médiapolitikája. In: Élet és Irodalom. 2005. november 4.

⁴³ „A közszolgálati hozzájárulás mértéke a 2012. évben négy milliárd magyarországi háztartással, és háztartásonként havonta ezerháromszázötven forinttal számolva összesen 64 800 000 000, azaz hatvannégy milliárd nyolcszázmillió forint. Ezt az összeget a 2013. évtől kezdődően minden évben indexálni kell legalább a tárgyévvel megelőző évi magyarországi fogyasztói árindex mértékével. Az indexálás során figyelembe kell venni a technológiai fejlődésből adódó műszaki szinten tartás költségeit. Erre tekintettel a közszolgálati hozzájárulás 2020. évben 94 540 800 000 forint, mely összeget 2021. évtől kezdődően minden évben indexálni kell legalább a tárgyévvel megelőző évi magyarországi fogyasztói árindex mértékével.” Mttv. 4. számú melléklet a 2010. évi CLXXXV. törvényhez

3. ORTT-Médiatanács - Különbségek – új feladatok:

Az új szabályozásnak köszönhetően a Médiatanácsnak új feladatai lettek, melyek köthetők a megváltozott médiakörnyezethez és az ennek nyomán változó médiafogyasztási szokásokhoz.

3.1. Médiaműveltség: a Médiatanács feladata lett a médiaműveltség és ezáltal a médiatudatosság fejlesztése. A testület különösen nagy hangsúlyt helyez **a kiskorúak védelmére**. Ennek keretében **fokozottan odafigyel és folyamatosan vizsgálja, hogy a médiaszolgáltatók betartják-e a kiskorúak védelmét elsősorban elősegítő kategorizálási rendszert.**

A **médiatudatosság** növelése érdekében az NMHH létrehozta a **Bűvösvölgy médiaértés-oktató központok**at, hogy elsősorban a 9-16 éves korosztály esetében segítse elő a tudatos médiafogyasztás kialakulását. Jelenleg három városban működnek külön oktatási központok, melyek tevékenysége digitális oktatásokkal egészülnek ki.⁴⁴

Ugyanakkor a folyamat ellen hat, hogy a Nemzeti Alaptantervnek már nem része az 1997 óta létező és 2000 óta az NT-be épített mozgóképkultúra és médiaismeret tantárgy.

2. kép: Bűvösvölgy Médiaértés-Oktató Központ logója⁴⁵

3.2. A Médiatanács feladata, hogy a **műsorkvóták**hoz kapcsolódóan az **Európai Bizottság számára beszámolót készítsen a kötelezettségek teljesítéséről**.⁴⁶ Korábban vita tárgyát képezte, hogy a jogszabály előnyben részesíti a magyar alkotásokat, holott a kapcsolódó uniós irányelv kifejezetten tiltotta a pozitív diszkrimináció alkalmazását a nemzeti alkotásokhoz

⁴⁴ További részletek. L. <https://buvosvolgy.hu/> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

⁴⁵ A 2. kép forrása: Bűvösvölgy Médiaértés-Oktató Központ hivatalos elektronikus oldala: Letölthető: <https://buvosvolgy.hu/> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

⁴⁶ Mttv. 132. § i)

kötődően. Ez utóbbi „tiltás” azonban megszűnt, illetve átalakult, köszönhetően annak, hogy az irányelv úgy fogalmaz:

„(78) Egy meghatározott nyelv előnyének biztosítására aktív politika alkalmazható, ennek érdekében a tagállamok szabadon hozhatnak részletesebb vagy szigorúbb szabályokat, különösen nyelvi szempontok alapján mindaddig, amíg az említett szabályok összhangban vannak az uniós joggal és különösen nem vonatkozhatnak a más tagállamokból származó adások továbbadására.”⁴⁷

Ellenőrző kérdések:

1. Milyen testület lesz az új szabályozásnak köszönhetően az ORTT jogutódja?
2. Milyen feladatokat visz tovább az új testület?
3. Mit jelent a nyilvántartás, hogyan módosult? Mi a probléma az új rendszerrel?
4. Mi a készülék-üzembentartási díj, hogyan jelenik meg újra?
5. Mi célt szolgál a Bűvösvölgy?

⁴⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv.) CELEX-szám: 32010L0013 HL L 95., 2010. április 15., 9 o. Letölthető: az EUR-Lex hivatalos elektronikus oldaláról: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0013&from=EN> (Utolsó elérés ideje: 2021. március 8.)

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE